

Nastupni govor mons. Johannesesa Overatha

(Rim, 16. siječnja 1982.)

U prvom redu, osjećam duboku potrebu da se najiskrenije zahvalim uzoritom kardinalu Williamu Baumu, prefektu Svete kongregacije za katolički odgoj, kao i njegovim cijenjenim i vrijednim suradnicima, posebno poštovanom maestru monsignoru Flaminiju Cerrutiju, na imenovanju što su mi ga podijelili i na ukazanom povjerenju, usprkos mojim godinama i teškim službama koje obavljam u kölnskoj nadbiskupiji.

Kažem svoj »Adsum« (Evo me!) kolebljiva i zbunjena srca i molim Gospodina da mi dadne snage, da uzmognem samoprijegorno i časno izvršiti svoju novu zadaću i buduće obaveze.

Na poseban način zahvaljujem vice-predsjedniku CIMS-a (Consociatio Internationalis Musicae Sacrae) Mariju Vieriju na toplim riječima, koje mi je uputio, a odnose se na moju aktivnost na međunarodnom planu u proteklom razdoblju.

Još jedan srdačan hvala upućujem i svom prijatelju monsignoru Ferdinandu Haberlu na njegovim iskrenim čestitkama i ljubaznim riječima, kao i na tom, što je znao voditi ovaj Institut kao njegov Predstojnik kroz zadnje desetljeće. Nadam se da će njegovo iskustvo, potkrijepljeno dubokim poštovanjem prema njegovoj osobi, još više učvrstiti naše otvoreno prijateljstvo i iskrenu suradnju.

Pozdravljam, na poseban način, cijenjene profesore i službenike Instituta. S većinom od njih godinama sam dijelio zajedničke napore i poslove. Nadam se da će naši odnosi i unaprijed biti sve korisniji i prožeti uzajamnim povjerenjem.

S posebnom radošću pozdravljam, na koncu, studentice i studente sa svih strana Crkve, koji su nada i sigurna budućnost za crkvenu glazbu. Institut ispunja svoju službu u savjesnom i ozbiljnom radu sa studentima.

Dopustite mi da iznesem i neka svoja opažanja o zadacima, koji su povjereni Papinskom institutu za crkvenu glazbu prema Drugom vatikanskom saboru, s obzirom na liturgiju, s obzirom na crkvenu glazbu kao i na glazbu našeg doba.

Iz zahvalnosti prema nezaboravnom monsignoru Iginiju Anglèsu, predstojniku Papinskog instituta za crkvenu glazbu od 1947. do 1969., dužnost mi je kratko se osvrnuti na nedavnu prošlost.

Anglès je bio začetnik prvih Međunarodnih kongresa za crkvenu glazbu. Prvi je održan u Rimu 1950. godine pod njegovim vodstvom. Tada su se oko Papinskog instituta za crkvenu glazbu okupili crkveni glazbenici iz cijeloga svijeta.

Po ovom susretu crkvenih glazbenika iz različitih narodnih skupina došlo je do osnivanja »Društva prijatelja Papinskog instituta za crkvenu glazbu«. Mons. Anglès održavao je s njima vezu preko »Biltena prijatelja« u kojem ih je obavještavao o problemima crkvene glazbe.

Idući međunarodni kongresi u Beču (1954.), Parizu (1957.) i u Kölnu (1961.) nastavili su tu suradnju među crkvenim glazbenicima, ali uvijek u čvrstoj povezanosti s Papinskim institutom za crkvenu glazbu u Rimu.

Tako je Četvrti međunarodni kongres u Kölnu 1961., što je bilo i prirodno, proslavio, i s jednim akademskim činom, pedesetu obljetnicu života Papinskog instituta za crkvenu glazbu, s obzirom na značenje i svrhu Instituta, koji je svojina sveopće Crkve.

Ne smije se u ovom trenutku zaboraviti na duh koji je vodio Papu Pija X., utemeljitelja ovog Instituta, kao i na papu Pija XI., koji u svojoj Konstituciji *Deus scientiarum Dominus* od 24. svibnja 1931. ubraja Papinski institut za crkvenu glazbu među više škole, na razinu papinskih univerza.

Ako se postavi pitanje: koji su posebni zadaci povjereni Papinskom institutu za crkvenu glazbu, treba se sjetiti da je Papinski institut za crkvenu glazbu osnovan, po nakani Svete Stolice, za školovanje cijele Crkve u crkvenoj glazbi, a ne samo kao druge škole za crkvenu glazbu, za potrebe jedne biskupije, jednog naroda, jednog određenog jezičnog područja.

Nužno je, ovog časa, primijetiti da Papinski institut, koji je priznat na međunarodnom planu i koji je na visokoj znanstveno-umjetničkoj razini, trebaju prikladni nastavnici, ali i financijska sredstva i odgovarajuće strukture.

Ovom Institutu treba mnogo toga da bi izvršio svoju zadaću. Trebaju mu prijatelji i Institucije, Redovi i redovničke zajednice, koje će znati duboko cijeniti bogoslužje i crkvenu kulturu, na slavu Božju.

Zbog pomanjkanja sredstava moralo se odustati od planova koje je Mons. Anglès predložio Svetoj Stolici kad je preuzimao dužnost Predstojnika Instituta 1947. godine.

Iz »Društva prijatelja Papinskog instituta za crkvenu glazbu«, glasanjem je nastala Consociatio Internationalis Musicae Sacrae, na četvrtom međunarodnom kongresu 1961. u Kölnu. Ova je ustanova kanonski osnovana ispravom Pavla VI. *Nobile subsidium liturgiae*, a sjedište joj je na Papinskom institutu za crkvenu glazbu. Međutim, i ova ustanova oskudijeva financijskim sredstvima za svoje međunarodne susrete.

Prigodom etnomuzikološkog simpozija, koji je održan u Svetoj godini 1975., a na kojem su sudjelovali etnomuzikolozi iz Afrike, Indije i Oceanije, izražena je želja da se osnuje Institut za proučavanje himnologije i etnologije. Takav Institut osnovan je u Kölnu, zajedno s jednom djelatnom sekcijom koja je nastala u Maria Laach, u blizini čuvene benediktinske opatije. I ovaj je Institut usko povezan s Papinskim institutom za crkvenu glazbu.

Institut za himnologiju i etnologiju nastoji osnovati arhiv za urođeničku glazbu svih glazbenih kultura svijeta. To je prijeko potrebno, da bi se mogla i nekršćanska glazbena kultura upotrebljavati pri navještaju evanđeoske poruke spase-nja.

Prve godišnje publikacije iz 1980. i 1981. već da-ju određenu predodžbu ovoga napornog istraživa-lačkog rada; osim toga, ide se za tim da se, pri Papinskom institutu za crkvenu glazbu, osnuje ka-tedra za probleme urođeničke crkvene glazbe, u duhu Drugoga vatikanskog sabora i liturgijske re-forme.

Zbirka koja je do sada sakupljena na njemač-kom jezičnom području sadrži oko 230 000 melo-dija i snimaka na mikrofilmu. U međuvremenu, ovo je prošireno i na druge evropske jezike pre-ma uputama Drugog vatikanskog sabora o pučkim popijevkama na narodnom jeziku.

I na ovom području proučavanja i istraživanja Papinski institut imat će važnu i tešku zadaću.

Ne smijemo, u ovom kontekstu, zaboraviti na bogatu glazbenu baštinu istočnih Crkava, bilo da se radi o čisto klasičnom ili o suvremenom re-pertoaru. Ovaj repertoar mora naći mjesta u na-stavnim programima ovog Instituta, da i na taj način zastupa glazbenu univerzalnost Crkve.

Bilo bi pogrešno tumačenje Konstitucije u li-turgiji Drugog vatikanskog sabora, ako bi istraži-vački studij na polju himnologije i etnologije bio na štetu klasične formacije u crkvenoj glazbi. Na-protiv!

— Razumije se, dakle, razlog, zašto Sabor na prvo mjesto u liturgiji stavlja gregorijansko pje-vanje, a istovremeno otvara vrata svim glazbenim kulturama svijeta pri naviještanju kršćanske po-ruke.

Bacimo li pogled na današnje stanje crkvene glazbe u svakodnevnoj liturgijskoj praksi, razu-mjet ćemo pred kakvim se problemima nalazi crkveni glazbenik ako želi biti kreativan: s jedne strane, naići će na oprečna i konfuzna mišljenja o liturgijskoj teologiji i na nebrigu za stručno i ono što se zahtijeva, a s druge strane, osjetit će potrebu da se u liturgiji izrazi na umjetničkiji način.

Neko mi se dopusti da podsjetim na neke či-njenice i neke probleme koji se, po mom mišlje-nju, ne smiju izgubiti iz vida u formaciji u crkve-noj glazbi.

Ovo treba jako naglasiti: bez dobrih škola ni-kada neće biti nove liturgijske glazbe. Bez sklada-telja, koji su i duhovno i umjetnički ukorijenjeni u drevnoj glazbenoj baštini rimske liturgije, ni-kada neće biti nove glazbe ni na latinskom ni na narodnom jeziku.

Ako za nekoga kažemo da je crkveni sklada-telj, a Crkva treba nastojati da ih pronađe u sv-a-kom jeziku i u svakoj kulturi, onda se taj ne smije ograničiti samo na crkvenu glazbu, nego mora biti glazbenik i umjetnik, koji će poznavati glazbeni govor svoje epohe i svog naroda i koji će se oku-šati i na području izvanliturgijske glazbe.

Koliko li samo ima proturječnosti u mišljenji-ma i pokušima koji se zovu moderni!

Pogrešno se pokušava od liturgije učiniti dru-štveni ritual, a zaboravlja se da je liturgija prven-stveno javni kult Crkve.

Onaj tko bi želio da euharistijsko slavlje bude samo susret ljudskih stvorova, osporavao bi slav-lju Kristove žrtve izrazito sveti karakter.

Ako pogledamo na neke glazbene izvedbe, koje se pjevaju za vrijeme vjerskih obreda, vidjet ćemo da su jako antropocentrički obojeni, što je u očitoj protivnosti s teološkom svrhom crkvene glazbe.

Nova glazba, koja bi bila prihvatljiva i s um-jetničke i s teološke strane, treba se kloniti slije-pog epigonstva i čistog funkcionalizma, da se ne bi već od svog početka našla na pogrešnu putu, kao što se događa s gregorijanskim melodijama kada ih nesavjesno krnje neznački podvrgnute različitim narodnim govorima.

Uza sve moderne eksperimente, crkvena glaz-ba, koja se ne odvajava od općeg razvoja u glazbi, zadržava čvrsto svoje mjesto zbog povezanosti s ljudskim glasom. I baš na tom putu glazbenici trebaju tražiti suvremeni izražaj u svojim kompo-zicijama, u malim zborovima i pučkim liturgijskim pjesmama.

Pravi je glazbenik svjestan da je to teška za-đaća. Samo nepozvani mogu krivo razumjeti nje-gov oprez i njegovu neodlučnost.

Gorka je ali istinita činjenica da je sadržaj umjetnosti to siromašniji što je siromašnije bog-oslužje pod čijim se utjecajem ona izvodi. Um-jetnost je uvijek bila ogledalo života.

Kolike li pogubne posljedice proizlaze iz po-greške kad se želi pravi duh siromaštva identifi-ci-rati sa siromašnom službom Božjom, kao i umjet-ničke forme s »trijumfalizmom«.

Živa se vjera ne može zamisliti bez umjetnosti, jer pojam umjetnosti uključuje sve stvaralačke i inspiracijske čovjekove sposobnosti.

Moje je uvjerenje da se navedeni problemi mo-gu riješiti samo tako da u liturgijsko-pastoralnoj praksi dođemo dotle, te razmišljamo o teološkim temeljima liturgije i crkvene glazbe.

Ne može biti formacije u crkvenoj glazbi ako nema liturgijsko-teološke formacije. Samo u nji-hovu bitnom sjedinjenju mogu se hitno razjasniti aktualni problemi i nejasnoće koje često smućuju. Ako bude nužno, naše škole i instituti mogu or-ganizirati i posebne tečajeve.

Naprotiv, liturgijska formacija ne smije zane-mariti probleme crkvene glazbe i duhovna stru-žanja u suvremenoj glazbi, da bi bila u stanju prosuđivati o problemima nove liturgijske glazbe.

Ovo vrijedi za sve one koji rade na području crkvene glazbe, a posebice za buduće duhovne pa-stire bilo svjetovnog bilo redovničkog svećenstva.

Ako već Sabor zahtijeva za glazbenu naobraz-bu misionara da studiraju nekršćanske glazbene tradicije, tim više su dužni poznavati, naučiti i uzljubiti svoju kršćansku glazbenu kulturu, koja od gregorijanskog pjevanja do danas predstavlja divno glazbeno usmjerenje za Crkvu. Tu baštinu treba brižno čuvati i posvetiti joj se po riječima kardinala Höffnera: »Ne čuvati je kao pepeo, nego hraniti njezin plamen«.

Htio bih završiti svoje razmišljanje s ovom že-ljom: nadam se da Papinski institut za crkvenu glazbu u Rimu može biti na službu kulture duša i, u isto vrijeme, na službu duše svih kultura. Hvala!

Preveo: Ante Samardžić